Neuvotteleva virkamies Iina Berden
25.10.2021

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto
keskiviikko 27.10.2021 klo 9.30

Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Lastenkulttuurin tilanne

Lastenkulttuurin edistämiseen on opetus- ja kulttuuriministeriöllä tänä vuonna käytettävissä 4 286 000 euron määräraha, josta 3 miljoonaa euroa on budjettimomentilla 29.80.50.05 ja 1 286 000 miljoonaa euroa rahapelimomentilla 29.80.52.11. Lisäksi Taiteen edistämiskeskuksella on käytettävänä lastenkulttuurihankkeisiin 582 000 euron määräraha (rahapelimomentilla 29.80.52.07).

Ministeriö myöntää yleisavustuksia ympäri maata toimiville lastenkulttuurikeskuksille, Suomen lastenkulttuurikeskusten liitolle, Suomen taide- ja kulttuurikasvatuksen observatoriolle ja valtakunnallisesti merkittäville lasten taide- ja kulttuuritapahtumille. Yleisavustuksia myönnettiin alkuvuodesta yhteensä 2 253 400 euroa. Tukea sai 24 lastenkulttuurikeskusta ja 14 valtakunnallisesti merkittävää taide- ja kulttuuritapahtumaa.

Ministeriön hankeavustukset kohdistuvat lastenkulttuurialaa kehittäviin hankkeisiin; Taiteen edistämiskeskuksen taas alueellisesti tai paikallisesti merkittäviin ja usein pieniin hankkeisiin. Ministeriö on tänä vuonna tukenut 46 hanketta 1 820 473 eurolla.

Vuonna 2022 ministeriön jakama määräraha lastenkulttuurin edistämiseen tulee olemaan 2 miljoonaa euroa pienempi, koska em. budjettimomentille on osoitettu 1 miljoonaa euroa vuosina 2022 ja 2023.

Lastenkulttuuripolitiikan tavoitteena on, että jokainen lapsi asuinpaikasta riippumatta pääsee säännöllisesti osallistumaan taiteeseen ja kulttuuriin, saa korkealaatuisia taide- ja kulttuurikokemuksia sekä taidekasvatusta ammattilaisen ohjauksessa. Tämä on tärkeää monesta syystä: vaalimme ja vahvistamme lasten luovia taitoja, lapsille muodostuu ymmärrys taiteesta ja kulttuurista sekä niiden merkityksestä osana sivistystä ja yhteiskuntaamme sekä taide- ja kulttuuri säilyy elinvoimaisena nuoren yleisön ja aikanaan uusien tekijöiden myötä. Kyse on osallistumisesta, mutta pitkällä tähtäimellä myös kulttuurin perustasta ja luovuuspääomasta.

Lastenkulttuurikeskukset (31 keskusta) ja kuntien kulttuurikasvatussuunnitelmat lisäävät tehokkaasti lasten taide- ja kulttuuriosallistumista. Maassamme on edelleen kuntia, joissa ei ole kulttuurikasvatussuunnitelmaa eikä kunta kuulu minkään lastenkulttuurikulttuurikeskuksen toiminta-alueeseen. Lisäksi näiden kuntien omat

resurssit järjestää lapsille kulttuuritoimintaa ovat useimmiten hyvin heikot. Näihin kuntiin pystytään kohdistamaan täsmätoimia ministeriön rahoittamilla hankkeilla. Parhaillaan käynnissä on kolme hanketta: Kulttuuriosuuskunta Uulu ja Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto auttavat mm. Lapin, Kainuun, Kala- ja Pyhäjokilaakson kuntia kulttuurikasvatussuunnitelmien luomisessa. Konserttikeskuksen ja kolmen tiedotuskeskuksen Live tuo teatterin, sirkuksen ja tanssin esityksiä kuntiin, joissa tarjonta on olematonta.

Hallitusohjelmaan sisältyvät lastenkulttuurin 7 miljoonan euron määräraha on mahdollistanut lastenkulttuurin hankerahoituksen ja laajan toimijajoukon osallistumisen. Lastenkulttuurin ala on hyvin koulutettua ja osaamista on monissa organisaatioissa kuten taidelaitoksissa, museoissa, valtakunnallisissa toimijoissa ja yhdistyksissä. Hankkeet mahdollistavat eri organisaatioiden yhteistyön. Kokemuksemme mukaan hankerahoitukselle on paljon kysyntää ja hankkeilla edistetään alan kehittymistä, uusien toimintamallien luomista ja eri toimijoiden yhteistyötä. Hankerahoitus on tarpeen myös siksi, että lasten maailma, toiveet ja kiinnostuksen kohteet muuttuvat nopeasti ja rakenteet eivät pysy kaikkien toiveiden mukana.

Opetus- ja kulttuuriministeriö järjestää joulukuussa Ateneum-salissa lastenkulttuuriseminaarin, jossa esitellään innovatiivisia hankkeita ja keskustellaan harrastusten ohjaajien osaamisesta.

Taidetestaajat

Taidetestaajat-toiminta on ollut käynnissä vuodesta 2017 ja nyt menossa on viides lukuvuosi. Toiminta alkoi Suomen Kulttuurirahaston aloitteesta ja mittavalla 20 miljoonan euron rahoituksella vuosille 2017-2020. Valtio on osallistunut rahoitukseen kahtena viimeisenä lukuvuonna (2020-2021 ja 2021-2022). Tänä vuonna valtionrahoitus on 1,4 miljoonaa euroa ja säätiöiden (Suomen Kulttuurirahasto ja Svenska kulturfonden) 2,98 miljoonaa euroa. Säätiöiden kokonaisrahoitus on ollut tähän mennessä 25 miljoonaa euroa ja valtion 2,8 miljoonaa euroa.

Taidetestaajat tavoittaa kaikki yhden ikäluokan koululaiset ja heidän opettajat vuosittain. Kyseessä on menestyksellinen ja poikkeuksellinen taidekasvatusmalli. Siinä maamme 8.-luokkalaiset pääsevät opettajiensa kanssa taidevierailulle. Taidetestaajat kerää lasten arvioit esityksistä ja vierailuista. Taidelaitokset ja museot hyödyntävät ohjelmistonsa ja toimintansa suunnittelussa lasten arvioita ja ne myös vaikuttavat seuraavien Taidetestaajiin pääsevien esitysten valitaan. Toimintaan kuuluu ennakko- ja jatkotehtävät luokissa, pääsyliput, älypuhelinsovellus sekä matkat taidevierailuihin. Toiminta on tasa-arvoista ja saavuttavaa. Toiminnasta on olemassa tieteellinen arviointi ja kyselytutkimuksia. Ne puoltavat toiminnan jatkamista. Ilman Taidetestaajia vain

suurten kaupunkien koululaiset pääsisivät esityksiin ja opastettuihin vierailuihin, koska kunnilla ja kouluilla ei ole resursseja vierailujen ja matkojen järjestämiseen.

Taidetestaajat on alun perin kahden taidevierailun malli, jossa luokan toinen vierailu suuntautui maakunnan kohteeseen ja toinen valtakunnalliseen kohteeseen kuten Kansallisoopperaan ja –balettiin tai Kansallisgalleriaan. Lukuvuonna 2020-2021 vierailuja oli vain yksi ja se tapahtui maakunnan sisällä. Tänä lukuvuonna vierailuja on kaksi ja molemmat maakunnan sisällä.

Kahden vierailun mallin, jossa olisi mukana valtakunnallinen taidelaitos, kustannus olisi 7 miljoonaan euroa. Tätä puoltaisi se, että kuntien kulttuurikasvatussuunnitelmat tutustuttavat lapset jo paikallisiin ja alueellisiin kohteisiin. Suurten taidelaitosten esitykset jäävät useimmilta lapsilta kokematta.